

Motion till riksdagen 2019/20:3512

av **Daniel Bäckström m.fl. (C)**

med anledning av skr. 2019/20:93 Riksrevisionens rapport om statens arbete för att förhindra och hantera kärntekniska olyckor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de brister som Riksrevisionen funnit i statens arbete för att förhindra och hantera kärntekniska olyckor omedelbart behöver åtgärdas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att avtal finns ingångna mellan staten och näringslivet för sanering efter en kärnteknisk olycka som ett sätt att stärka beredskapen för en kärnteknisk olycka och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till regionala eller lokala saneringsfonder, i samverkan mellan näringslivet och regionen och/eller kommunen, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Riksrevisionen har granskat statens arbete för att förhindra och hantera kärntekniska olyckor. Den övergripande slutsatsen är att säkerhetsarbetet till stora delar bedrivs på ett ändamålsenligt sätt men att det finns väsentliga delar som har vissa brister, vilket gör att statens arbete för att förhindra och hantera kärntekniska olyckor inte är helt tillfredsställande. Det innebär risker för människors liv och hälsa och skydd av egendom, och det skulle kunna bli svårt att värna samhällets funktionalitet vid en kärnteknisk olycka. Nedan redogörs för några av de brister som Riksrevisionen funnit, och regeringens respons på det.

Riksrevisionen anser att ansvarsfördelningen mellan MSB, SSM och länsstyrelserna är otydlig och kan försvåra hanteringen av en kärnteknisk olycka, inte minst för

kärnkraftslänen. Dessutom har otydligheterna i ansvarsfördelningen bidragit till ineffektivitet och dröjsmål i arbetet med att utveckla en robust beredskap för kärntekniska olyckor. De skriver vidare att MSB och SSM ger olika råd. Vi ser det som allvarligt. Regeringen anser förvisso att det är av vikt att MSB:s och SSM:s roll- och uppgiftsfördelning tydliggörs men bemöter det med ett vagt löfte om att se över ansvarsfördelningen i förordningstexter. Det är enligt oss inte tillräckligt skarpt. Vi anser att det behöver göras i närtid i syfte att undanröja de otydligheter som uppenbart finns.

Riksrevisionen menar vidare att MSB inte genomför tillsyn med tillräckligt stor regelbundenhet eller på ett adekvat sätt, vilket kan försvåra utvecklingen av en god beredskap. Rekommendationen är riktad till MSB, men det är regeringens ansvar att säkerställa att MSB har rätt förutsättningar att genomföra tillsyn på ett adekvat sätt, och vi förutsätter att regeringen tillser det genom de olika verktyg som de har till handa.

Riksrevisionen skriver också en hel del om sanering efter en kärnteknisk olycka och att förberedelserna för sanering av mark, vatten och egendom är bristfälliga. Det har varit så under lång tid. Man menar att detta beror på att det saknas en nationell strategi för sanering och att det råder oklarheter mellan berörda myndigheter om när sanering bör genomföras. Sammantaget menar Riksrevisionen att detta äventyrar en effektiv hantering av de långsiktiga konsekvenserna av en kärnteknisk olycka. Tyvärr läser vi att regeringens respons endast är ett icke-förpliktande övervägande att ge MSB i uppdrag att i samverkan med övriga berörda aktörer utarbeta en nationell strategi för sanering. Här menar vi att regeringen snarast behöver säkerställa att MSB får ett sådant uppdrag. Därutöver behöver staten, via MSB eller någon annan aktör, ingå avtal med privata utförare/saneringsfirmor för att så snabbt som bara möjligt/nödvändigt kunna påbörja sanering efter en kärnteknisk olycka, och säkerställa att tillräckliga resurser och saneringsresurser finns till handa. Detta måste förberedas i förväg, och kan inte anstå till dess att vi redan drabbats av en kärnteknisk olycka eller till dess att eventuella ansvarsförhållanden är utredda.

Frågan om sanering är också mycket större än kopplat till en kärnteknisk olycka, och här kan också mer behöva göras. Att sanera förorenade områden är en viktig prioritering för Centerpartiet, inte minst i centrala och kollektivtrafiknära områden där sanering möjliggör nya och fler bostäder och affärsområden samt minskar trycket på att exploatera helt nya områden. Dessvärre går arbetet med inventering och sanering ofta långsamt, vilket innebär ökade risker för både människors hälsa och närmiljön. Områden i behov av sanering har ofta förorenats under flera årtionden, och det kan vara svårt att fastslå ansvar, särskilt när marken bytt ägare flera gånger. Detta förhindrar en önskad utveckling av marken då sanering ofta är väldigt dyrt i förhållande till markens värde. Så länge det inte finns ett utklarat saneringsansvar eller en nationell strategi för sanering efter en kärnteknisk olycka finns det en risk att denna problematik kommer att uppstå också efter en sådan. Det vore mycket olyckligt. Ansvarsfrågan är central i sammanhanget och behöver redas ut av en strategi. En kärnteknisk olycka (som inte ens behöver vara i paritet med Tjernobyl) lämnar spår för årtionden framöver, även långt bort från olycksområdet. Centerpartiet vill också utreda möjligheten till regionala eller lokala saneringsfonder, i samverkan mellan näringslivet och regionen och/eller kommunen. Det skapar nya finansieringsfonder och tar till vara den tekniska saneringsexpertis som kan finnas hos privata utförare.

Just nu befinner sig Sverige i en aldrig tidigare skådad pandemi med uppenbara svårigheter att värna samhällets funktionalitet och skydda människors liv och hälsa samt egendom. Vi ser vad bristande beredskap kan leda till. Det är viktigt att inte bara risker

och sårbarheter identifieras utan att åtgärder också vidtas för att minska dessa. Det är därför allvarligt att regeringen inte föreslår skarpa åtgärder för att komma till rätta med också de brister som Riksrevisionen nu lyfter behöver åtgärdas för att minska riskerna för otydlighet och allvarliga konsekvenser om en kärnteknisk olycka skulle inträffa. En kärnteknisk olycka skulle få omfattande konsekvenser för det svenska samhället och för många människor, för egendom och för miljö. Vi behöver vara så förberedda vi kan för att minimera riskerna och hantera konsekvenserna av en sådan händelse. Det utvecklingsarbetet behöver påbörjas nu.

Daniel Bäckström (C)

Mikael Larsson (C)

Lars Thomsson (C)